

Ammattiliitto Pron lausunto STM:n teettämästä selvityksestä asumisperusteisen sosiaaliturvan ja EU-lainsäädännön vaatimusten yhteensovittamisesta

STTK on 12.8.2014 pyytänyt jäsenliittojen näkemyksiä ja kommentteja selvityksestä sekä erityisesti yhteenvedon (ss.74–78) esityksistä 5.9.2014 mennessä Sosiaali- ja terveysministeriön teettämästä selvityksestä asumisperusteisen sosiaaliturvan ja EU-lainsäädännön vaatimusten yhteensovittamisesta.

Ammattiliitto Pron lausunto

Ammattiliitto Pro katsoo, että asumisperusteisen sosiaaliturvan ja EU-lainsäädännön vaatimusten yhteensovittamisesta käytävissä keskusteluissa tulisi sekä kansallisella, että EU-tasolla korostaa ainakin seuraavia yleisiä tavoitteita;

- i) kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien taloudellinen tasapaino;
- ii) hallinnollisesti raskaiden sosiaaliturvajärjestelmien kustannusten ja vastaavan hyödyn arvioiminen sekä tarvittaessa järjestelmien järjeistämistä sekä
- iii) EU:n perussopimuksissa turvattua liikkumisvapautta käyttävän henkilön oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun ja henkilön oikeutta olla menettämättä etuuksiaan liikkumisvapauden käytön vuoksi.

Selvityksen perusteella luvun 12 yhteenvedossa (ss.74–78) tehtävistä toimenpide-ehdotuksista Pro esittää seuraavat kommentit:

Pro pitää ehdotusta jonka mukaan tiedonvaihdon parantamiseksi, ennen kaikkea virheiden, väärinkäytösten ja päällekkäisyyksien estämiseksi, olisi selvitettävä kansalliseen lainsäädäntöön tehtäviä muutoksia erittäin hyvänä ja tarpeellisenä sosiaaliturvan ja EU-lainsäädännön yhteensovittamisen kannalta. Pro katsoo kuitenkin, että asian jatkovalmistelussa on varmistettava, että muun muassa henkilötietojen oma-aloitteisissa luovuttamistilanteissa huomioidaan kattavasti kaikki yksilön tietosuojaan liittyvät näkökulmat. Vaikka EU:n tietosuojadirektiivissä henkilötietojen vapaa liikkuvuus EU:n sisällä on lähtökohtana, on Pron käsityksen mukaan myös varmistettava, ettei yksilölle perustuslaissa turvattua yksityiselämän suojaa rikota EU-maiden sosiaaliviranomaisten tietojenvaihdon yhteydessä. Kaikille kansalaisille on myös turvattava oikeus järjestää yksityiselämänsä haluamallaan tavalla.

Samalla Pro puoltaa kattavien tietojen välittämistä sinänsä, jotta kansallisten sosiaaliturvajärjestelmien taloudellinen tasapaino säilyisi, eikä sosiaaliturvashoppailu EU:n alueella lisääntyisi johtuen pahimmillaan kansallisten järjestelmien luhistumiseen. Tilanteen välttämiseksi tulee myös Pron käsityksen ja selvittäjien ehdotusten mukaisesti arvioida keinoja, joilla rahoitus ja etuudet pidetään tasapainossa.

Edellä mainittua taloudellista tasapainoa tulee myös Pron käsityksen mukaan pyrkiä varmistamaan kehittämällä erityisesti hallinnollisesti raskaita sosiaaliturvajärjestelmiä järkevimmiksi. Esimerkkinä voidaan mainita selvityksessä esitetyt haasteet liittyen perhe-etuuksiin ja niiden maksamisen toimeenpanon raskauteen sekä tiedonkulkuun haasteisiin (selvitys ss.43–48). Pro katsoo, että sekä kansallisella, että EU-tasolla tulisi pyrkiä tietojen vaihdon koordinointiin ja ennen kaikkea yhtenäistämään perheyksikön määritelmää EU-tasolla. Pro katsoo, että selvityksen sivulla 48 esitetyt toimenpide-ehdotusten edistäminen tulisi olla ensisijainen prioriteetti asumisperusteisen sosiaaliturvan ja EU-lainsäädännön vaatimusten yhteensovittamisessa.

Pro katsoo lisäksi, että työttömyysturvalainsäädäntöä koskevassa kansallisessa lainvalmistelu- ja EU-säännösten yhteensovitystyössä olisi ennen kaikkea asetettava painoarvoa huolelliselle tosiasioihin perustuville vaikutusten arvioinneille. Lisäksi Pro suhtautuu myönteisesti työn perusteella määräytyvään asumisperusteiseen sosiaaliturvaan.

EU-tasoisista vaikuttamishdotuksista Pro pitää erityisen tärkeinä seuraavia toimenpidetavoitteita;

- Suomen tulisi vaikuttaa EU:n sosiaaliturvan yhteensovittamisasetusten yksinkertaistamiseen;
- pyrkiä edistämään asumisen yhdenmukaista määrittelyä ja tulkintaa;
- tulisi osallistua aktiivisesti ”riittävää yhteyttä” ja ”kohtuuton rasiusta” koskevaan keskusteluun (Suomen sosiaaliturvasäännösten näkökulmasta);
- Suomessa tulisi edistää EU:ssa alkavaa sosiaaliturvan koordinaatiolainsäädäntötyötä virheiden ja väärinkäytösten estämiseksi;
- vaikuttaa EU-tasolla kuntoutusta ja työkyvyttömyyttä koskevien määräysten kehittämiseen ja käsitteiden yhtenäistämiseen esimerkiksi rajat ylittävissä kuntoutustilanteissa ja työkyvyttömyystilanteissa;
- osallistua aktiivisesti EU:ssa vuonna 2014 alkavien työttömyysturvaa ja pitkäaikaishoitoetuksia koskevien määräysten uudistamistyöhön sekä
- osallistua EU:n sosiaaliturvan yhteensovittamisasetusten perhe-etuusmääräysten nykyaikaistamiseen.

Muista selvityksen toimenpide-ehdotuksista Prolla ei ole lausuttavaa. Ammattiliitto Pro pitää selvityksen ehdotuksia ja tavoitteita oikeansuuntaisina.

Ammattiliitto Pro

Lisätietoja: Sosiaalipoliittinen asiantuntija Malou Blomqvist